

Істотне ускладнення устрою мегаполіса й диференціація його структурно-функціонального змісту потребують розроблення якісно нових підходів до усвідомлення його місця в загальноцивілізаційних процесах, принципів організації життєдіяльності як складно структурованої соціально-економічної системи, розроблення ефективних схем управління. Стратегічні завдання розвитку України, спрямовані на модернізацію системи державного управління та реформування адміністративно-територіального устрою, передбачають пошук новітніх інноваційних моделей управління економічними, соціальними й політичними процесами, які відбуваються у великих містах, адже їхній стабільний розвиток поступово стає запорукою збалансованої та прогнозованої розбудови держави [3].

Із огляду на зазначене, особливої актуальності сьогодні набуває не лише проблема розвитку територій сучасної держави, а й проблема розвитку її окремих територіальних одиниць. Йдеться про одне з першочергових завдань у сфері державного регулювання – підтримання розвитку великих міст та необхідність запровадження нових інноваційних науково обґрунтованих підходів та методів щодо підвищення ефективності управління на рівні органів місцевого самоврядування в умовах обмеженості місцевих ресурсів.

Список використаних джерел

1. Бабаєв В. М., Волик С. В. Міжнародні спортивні змагання: механізми державного впливу на регіональний розвиток : [моногр.] / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : НУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 213 с.
2. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011.
3. Korzhenko V., Kovalenko N., Kozyrieva N. Philosophy of mechanisms for state impact in market environment : experience of Ukraine. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. праць. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр». 2020. № 2 (58). Р. 16–24. URL : <http://apdu.journal.kharkiv.ua/index.php/apdu/article/view/419/583>

НОМЕНКЛАТУРА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ ДЛЯ СТАТИСТИКИ (NUTS) В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Кривошей В.М.

Науковий керівник – Корженко В.В., д-р філос. наук, професор

Європейські держави, як відомо, мають досвід довготривалого застосування реформ у системі адміністративно-територіального устрою, що дає змогу виокремити основні концептуальні підходи, які стосуються феномену ефективних адміністративно-територіальних одиниць. Концептуальними засадами стосовно України можна вважати:

– упровадження дієвих механізмів, адекватних засобів і соціальних технологій децентралізації державної влади з одночасним збільшенням обсягу повноважень територіальних громад, унаслідок чого ці громади зможуть активно впливати на власний соціально-економічний розвиток, ефективно влаштовувати умови для надання якісних послуг громадянам, запобігати проявам маргіналізму та сепаратизму, сприяти зміцненню принципів демократизації та верховенства права в діяльності органів місцевого самоврядування тощо;

– утворення оптимальних за територією, кількістю населення та ресурсним потенціалом об'єднаних адміністративно-територіальних одиниць із спільним адміністративним центром;

– чітке визначення законом та іншими нормативними актами статусу й повноважень об'єднаних адміністративно-територіальних одиниць;

– виконання окремих стратегічних завдань, пов'язаних із перспективою вступу до ЄС: поділ адміністративно-територіальних одиниць держави відповідно до вимог NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) [4].

Номенклатура територіальних одиниць для статистики (NUTS) – це єдина система класифікації, розроблена ЄС з метою надання фінансових ресурсів окремим регіонам, зокрема найвідсталішим у Європі. NUTS не лише полегшує проведення статистичного аналізу відсталих регіонів, а й сприяє чіткому визначенню рівня розвитку регіонів. NUTS поділяється усього на п'ять рівнів, три з яких (NUTS 1–3) є регіональними, а два інші (NUTS 4–5) – місцевими одиницями регіональної статистики ЄС. Регіони першого рівня (NUTS 1) – це суб'єкти федерації, автономні утворення, великі регіони. Регіони другого рівня (NUTS 2) – провінції, департаменти, урядові округи (певною мірою подібні до українських областей). Регіони третього рівня – (NUTS 3) – графства, префектури тощо (їх можна співставити з районами в Україні).

До NUTS 1 у Європі входить 77 регіонів, які вважаються найбільшими територіально-адміністративними одиницями в структурі держав-членів ЄС, наприклад Німеччини, Франції, Великої Британії. Рівень NUTS 2, що об'єднує 206 регіонів, вважається фахівцями «найпридатнішим територіальним простором» для втілення регіональної політики ЄС; рівень NUTS 3, що включає 1031 регіон, як свідчать соціальні практики, є оптимальним для реалізації комплексних соціально-економічних чи інших спеціальних програм міжрегіонального співробітництва. Зрозуміло, що зазначені рівні в

системі NUTS не завжди співвідносяться з територіально-адміністративним устроєм окремих держав-членів ЄС. Обов'язкову (повну) уніфікацію адміністративно-територіального поділу держав-членів ЄС передбачає рівень NUTS 2, оскільки від цього залежать обсяги фінансування й дотацій з фондів ЄС [3].

Критеріями визначення рівнів NUTS для територіальних одиниць є такі: NUTS 1 – від 3 до 7 млн, NUTS 2 – від 800 тис. до 3 млн, NUTS 3 – від 150 до 800 тис. мешканців. Розроблено також класифікацію для дрібніших адміністративно-територіальних одиниць. Зокрема, території, що є меншими за NUTS 3 (сільські райони), виокремлені в NUTS 4, а первинні, базові одиниці – у NUTS 5 [2].

Немає сумніву в тому, що розбудова оптимального, науково обгрунтованого адміністративно-територіального устрою держави безпосередньо впливає на результативність і ефективність державного управління її територіальними системами. Саме адміністративно-територіальна організація забезпечує гармонійну єдність форм і методів управлінського складника розвитку кожної окремої території. Механізми державного впливу мають охоплювати всі об'єкти системи територіального управління та забезпечувати її дієве функціонування: державні та муніципальні органи влади (з їхнім інтелектуально-кадровим наповненням); систему взаємозв'язків між ними та оточенням (включаючи транспортну інфраструктуру та зв'язок як канали для реалізації контактної взаємодії); матеріально-технічну й фінансову базу управлінської діяльності; систему адміністративно-територіальних одиниць тощо. Принциповою особливістю адміністративно-територіальної організації можна вважати її здатність до еволюції в напрямку саморегулювання та самовдосконалення [1].

У цьому контексті становлення адміністративно-територіальної організації в Україні можна розглядати як механізм підвищення ефективності територіального управління, у зв'язку з чим створюються можливості реформування адміністративно-територіальної структури держави не зверху (директивні методи), а шляхом природного саморозвитку – знизу, використовуючи потенціал і ресурси місцевих громад та регіональних спільнот.

Список використаних джерел

1. Бабаєв В. М., Волик С. В. Міжнародні спортивні змагання : механізми державного впливу на регіональний розвиток : [моногр.] / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : НУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 213 с.
2. Кучабський О. Г. Адміністративно-територіальна організація України : теорія, методологія, механізми становлення : [моногр.] / О. Г. Кучабський. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. 316 с.

3. Номенклатура територіальних одиниць для статистики (NUTS) / *Словник з регіональної політики* : Сайт «ЄвроРегіо Україна» [Інс-т регіон. та євроінтеграц. досл.]. URL : <http://www.eru.org.ua/index.php?page=1227>.

4. Приполова Л. Європейський досвід запровадження номенклатури територіальних одиниць для статистики (NUTS) та перспективи для України / *Віче*. 2013. № 12. URL : <http://www.viche.info/journal/3722/>.

«МІСЬКА ПОЛІТИКА» ДЕРЖАВИ ЯК ГАРАНТ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ЇЇ ТЕРИТОРІЙ

Жуков Б.С.

Науковий керівник – Козирєва Н.В., канд. філос. наук, доцент

Всесвітня історія або історія людської цивілізації – це історія розвитку міста й людини у місті [4]. «Народи, держави, політика і релігія, усі мистецтва базуються на єдиному пра-феномені людського існування, на місті <...> Місто – це дух. Велике місто – це «вільний дух», – стверджує Освальд Шпенглер. – <...> Міський дух реформує велику релігію раннього часу і встановлює <...> нову буржуазну релігію – вільну науку. Місто бере на себе керівництво економічною історією ... » [там само, с. 551, 557].

Лише в останнє десятиліття нової української історії науковці й управлінці-практики, на наш погляд, усвідомили особливу роль міста та місцевого самоврядування в процесі будівництва цивілізованої демократичної держави, визнали важливе значення великих міст для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку суспільства й прогнозованого пропорційного розвитку всіх територій держави. Великі українські міста насправді становлять опорні точки територіального розвитку країни, адже саме у великих містах [2]:

– виготовляється основна частка національного продукту, вони є центрами конкурентоздатної промисловості, високих промислових і гуманітарних технологій, утворювачами регіональних і національних бюджетів;

– приймаються стратегічно важливі для країни рішення, відбуваються знакові політичні події;

– концентруються базові інформаційні й управлінські ресурси, людський і культурний потенціал, зважаючи на який може проєктуватися майбутній розвиток країни;

– формується й розвивається сучасна міська культура, без якої перехід до інноваційно-інформаційної фази цивілізаційного розвитку неможливий;

– сконцентровано ділову й інтелектуальну активність, найбільш розвинена транспортна, телекомунікаційна, фінансова інфраструктури.